

spravljajo s posestva tako dolgo in tako prebrisano, dokler ga ne spravijo. Le malokedaj se ve priprost, neizkušen kmetič s takimi zatiralci kmečkega blagostanja prav obračati, le prepogostokrat jim zapade, vlovi se v njihovih zanjkah. Ne le materijelno ali gmotno, tudi duševno premotijo te nove naredbe premnovega kmeta, ker mu vsilijo zmešane, nekristjanske nazore o človeškem življenju in o človeški družbi.

Spremenili so se tudi nazori o vladanju in o državi. Državno vprašanje prej ni imelo toliko pomena, kakor dandanes. Potrebe in stroški države pomnožili so se izdatno. Če se pri vladanju vpelje kaj novega, treba je novih organov, novih zastopnikov, novih, večjih gmotnih pomočkov, višjih stroškov. Od leta do leta pomnožujejo se iz teh vzrokov državni stroški. Leta 1862. n. pr. je znašal proračun državnih dohodkov in stroškov za celo Avstrijo 494 milj. gold., a lani samo za tostranske kronovine 610 milj. In kdo občuti vse to bolj, kakor kmet, ki mora debele davke odrajtovati?

Tako je prišlo, da je naravno gospodarstvo do cela izginilo, da se je človeško delovanje za obstanek jelo deliti med najrazličnejše ude človeške družbe. Nikdo si dandanes ne more sam pripraviti vsega, kar potrebuje. Mora se le na celo vrsto drugih ljudij obrniti, da mu napravi ta to, oni ono. In vendar življenje priprostega kmeta zavoljo tega ni ugodnejše, ložje, pač pa revnejše, težje. Gospodarstvo se je moralo v vsakem oziru prenoviti, časovnim razmeram na ljubo prekrojiti. Tu ne vodi kmeta več njegova lastna potreba, kakor nekdanj, ne, zdaj ga ima v kleščah železna, neizproslija sila. Svoje gospodarjenje mora tako uravnati, da dobi v roko denarja, več ko ga more. A to za kmečko naravo nikakor ni primerno.

Priprost gospodar na deželi se ne more pri svojem gospodarstvu ravnati na številke, da bi se škode in zgube varoval, ne, on gospodari, kakor mu njegov priprosti razum in občutek veli. Dokler ne zasledujejo kmeta zviti lisjaki, velja mu njegovo naravno gospodarstvo popolnoma. A brž ko se začne okoli njega novo življenje, mora tudi on hitro svoje gospodarstvo preustrojiti. Če se dela nova cesta, nova tovarna, nova železnica ali karkoli novega, občuti to vsa okolica na daleč okrog, seveda v žepu. Druga nezgoda je nadalje to, da se je urinila med kmete, ki prodajajo svoje pridelke, med delavce, ki oddajajo svoje izdelke in pa med one, kateri vse to porabljajo in zbirajo, da se je urinila med nje cela vrsta prekupcev (mašetarjev). Teh hoče vsak masten dobiček imeti, in kdo trpi škodo? Nihče drugi, kakor borni kmet.

Kako bi na ta način prišel gospodar do postene svote, s katero bi si vsaj nekoliko opomogel? Kar prodaja, mora pod pravo vrednost, po nizki ceni oddati. Kako naj pa živi? Skušnja kaže, da so kmetje vsled tega prisiljeni, od svojega zemljišča kos za kosom prodajati, da pridejo do denarja, ali pa — kar je še huje — delajo dolgove. Tako pride gospodar v obeh slučajih ob svoje posestvo, ker upniki so tako rekoč pravi posestniki kmetije, kajti pred zgubo varuje jih postava sama. Kaj so pa nasledki tega gospodarjenja? Številke, katere sem v začetku govora navel, pričajo o žalostnih nasledkih sedanjega kmečkega stanja. Dospel sem do tega, s čemur sem svoj govor pričel, ali končati ga ne morem drugače, kakor da pritrdim občni trditvi: Kmet je dandanes velik siromak! —

(Opomnja. Drugi govor istega profesorja na socialnem shodu, kako bi se dalo kmetu pomagati, objavimo v nekaterih tednih.)

Cerkvene zadeve.

Prelat Fran Kosar.

(Dalje.)

Po vrlo dovršenem modroslovju loči se Kosar s težkim srcem od bele Ljubljane in od preljubih prijateljev svoje mladosti. Dvoje dragih zakladov pa vzame odondod za spomin na pot svojega življenja. Prvič ogenj ljubezni do materinega jezika, ki ni več ugasnil v njegovem srcu, nego se je vedno lepše razcvetal in daleč, na okoli tudi druge ogreval. Če ga je hotela zadušiti kaka sovražna sapa, se ji to ni posrečilo, in tudi najhuji viharji, ki so pihali po njem, tega ognja niso več mogli ugasniti, pač so ga še tem bolj vneli in tudi sčistili plamen, če je utegnilo biti v njem še kaj neprijetnega dima. Drugič pa je vedno v lepem spominu imel izgledno duhovstvo v Ljubljani in na Kranjskem sploh, čigar pobožno in zavestno vedenje ga je mikalo ter vabilo, jih pozneje posnemati.

Kam pa jo Kosar naj zdaj ukrene, da ne zgreši svojega poklica? Tega vprašanje za njega ni bilo, ker od mladih dnij že hrepenelo je njegovo nedolžno srce po božji hiši in po oltarju. V ponižni molitvi približal se je Bogu, in sv. Duh ga je razsvetil, da mu je bil prost razgled na pot, na katero ga je klical Bog, ki ga je že v zibeli v duhovski stan odločil. »Bližajte se mu, in boste osvetljeni.«¹⁾ Kosar precenjuje tudi svoje telesne in dušne zmožnosti ter najde, da nikdar ni mislil na drug, kakor na duhovski stan, in da ni bilo lepše slike v njegovem duhu, kakor lepo in požrtvalno življenje gorečega, mladega duhovnika. Zraven tega pa so se njegove misli prelepo strinjale s prirčno željo ljubih njegovih roditeljev, in ga je slednjic v njegovem mišljenju utrjal tudi njegov duhovni voditelj in spovednik. — Le tako, ljubi slovenski mladeniči, najdejo se vrata k pravemu poklicu, in s tem k pravi časni in večni sreči. Če si pa dijaki, omamljeni od posvetnega duha, po svojem spridenem srcu izbirajo stanove, če gledajo bolj na svojo časno srečo in jim je malo mar za to, če pri tem zaigrajo večno, če lahkomišlno prezirajo dobre svete svojih ljubih, kateri so poklicani voditi jih in svariti, pač pa poslušajo svet nepoklicanih svetovalcev, kdo se čudi, če taki dijaki zajdejo in trkajo na ljudska vrata, in če se njim odpro in če vstopijo, spoznajo prepozno, da ondi niso doma, in se v tem hramu nesrečne čutijo celo življenje, posebno še tudi za to, ker uvidijo, da so domačinom na potu.

Angelj božji, čigar glas je Kosar spoštoval ter zvesto poslušal, pripelje ga torej srečno na kraj, kjer ga je ljubi Bog hotel imeti, in jesen l. 1842. najdemo ga v Celovcu v bogoslovju. Mati mu dá to jesen lepše platno za perilo, in oče mu omisli gosposko suknjo, in ko odpre svojo možnjo in šteje sinku svoto za pot v Celovec, se mu vidi, da se mu letos manj mili dati denar. Nikoli se pa mati ni imela toliko opraviti, kakor tisto jutro, ko se je mladi bogoslovec poslavljaj od svojih starišev in ko je vezala culico ljubljenemu sinku, da se poda na pot v duhovščino. Mati tudi ni nikdar tako dolgo gledala za odhajajočim Franom, kakor tu jutro, in svetla solza, ki se je utrnula v njenem očesu, ni bila več solza britke skrbi, nego solza vesele nade, ker njena materina ljubezen bila je že na pol pota, ali recimo rajši, bila je tako rekoč že na cilju, ko je bila prepričana, da bodo njenega sina preoblekli v duhovno suknjo.

Kosar še ni bil nikdar prav trdnega zdravja, a v semenišču bil je še bolj bolehav, kakor sicer. Bled in suh hodil je po hramu, in upadeno njegovo lice bilo je uzrok, da niso le njegovi semeniški predstojniki, nego

¹⁾ Ps. 33, 6.

tudi vrstniki njegovi sigurno sodili, da ga bo bela žena vzela prej, kakor bo dovršil bogoslovske študije. Tako sodijo ljudje. A »moje misli niso vaše misli, in vaša pota niso moja pota, pravi Gospod; ker kolikor je višje nebo od zemlje, toliko višje so moja pota od vaših potov, in moje misli od vaših mislij.«¹⁾ in tako je ljubi Bog storil, da je bolehní Kosar preživel vse svoje zdrave sošolce.

Bog pridene pa še jeden križ ter mu ga naloži na njegova mlada ramena, in tako tepe že mladeniča, nanzanjajoč mu, da ga sprejme med svoje ljube otroke. »Kogar namreč Gospod ljubi, ga pokori, in tepe vsacega, katerega sprejme za otroka.«²⁾ Kosarjeve oči so namreč tako oslabele, da so mu zdravnik prepovedali vsako čitanje in pisanje, ker je bila sicer nevarnost, da ga oči popolnem zapustijo in da oslepi. Bogoslovec slep in vendar naj bi se toliko učil, naj bi čital po opominu sv. Jeronima noč in dan sv. pismo, da se njegova trudna glava, kadar ga premaga spanec, skloni v odprto knjigo, da si odpočije. To je po pravici velik križ za mlada ramena, zlasti pa še za tako ukaželjnega mladeniča, kakor je bil Kosar. Pri vsem tem pa je bil vedno vedrega in veselega lica in je zapisal v svoj cvetnik besede: »Otožnosti in obupnosti ne pustim k svojemu hramu.«³⁾ in se je tolažil, vedoč, da se zlato v ognju čisti, in da »je dobro možu, ako jarem nosi od mladih nog.«⁴⁾

Gospodarske stvari.

O pretakanju vina.

Spisal Anton Kosi, učitelj in posestnik v Središču.

(Konec.)

Na tem mestu se mi zdi potrebno navesti, kar piše g. dr. Vošnjak v svojem »Ummem kletarstvu« na str. 75. o ravnanju pri takoimenovanem »devanju na pipo«. On pravi: »Kedar se pipa nasadi v sod, iz katerega se bo vino pretakalo, naj se na pilki ne zabije, ampak naj se veka odbije. Ker se pri nastavljanju pipe vselej nekaj vina vlije na čepu, postal bi za toliko, kolikor se je vina vliilo iz soda, v sodu prazen prostor, ker bi ne mogel zrak skoz pilko pritekati, ko bi bila ta trdo zavekana. Vsled tega uhaja ogljikova kislina iz vina in ker se to burno godi, je lahko mogoče, da se celo nekoliko kalnega iz drož vzdigne in vino kali. Zato svetujem, naj bo sod na pilki odprt, kedar se na pipo dene.

Da pa ne bo mogel zrak v sod z vsemi trosi, kateri po njem plavajo, naj se na pilki pritrdi že omejnena steklena s pavolo natlačena cev. To svetujem pri vsakem pretakanju. Za pol kupice bo res več vina na čepu se vliilo, a zato bo manj kalnega.«

Te besede izkušenega slovenskega kletarja so sicer resnične in njegov nasvet je dober, samo da se večina naših vinorejcev, kolikor je meni znano, ne ravna po njem. S pavolo natlačena cev jih moti, češ, vse to je zamudno delo; nekaj pa jim je tudi žal za vino, katerega se na ta način več pri čepu vlije. Zakaj če smo še tako natančni in oprezni pri nasajanju pipe, vendar nam včasih par kapljic tudi čez škaf čvrkne, zlasti ako moramo izbijati iz soda navadne lesene čepe.

Čisto kaj drugega je, ako rabimo namesto lesenih čepov zamaške iz plute, kakoršni rabijo tudi steklenicam. Take plutove zamaške s pipo samo v sod porinemo, in pipa je nasajena. Zamašek pa, ki je zelo sna-

žen — se potem, ko je sod prazen, pri priliki iz njega spravi.

Opomniti je še nadalje, da se po naukih umnega kletarstva pretaka mlado vino v manjše, popolnoma dozorelo ali »izšolano« pa zopet v velike sode. Starine ne kaže tudi radi tega shranjevati v manjši posodi, ker se skozi tenše doge in vsled večje površine mnogo več izpuhti, nego-li iz velike.

Samo dal Bog, da bi imel slovenski kletar vedno prav mnogo dobre starine! Zakaj prepričan sem, da se bode v tem oziru potem prav rad ravnal po nasvetih izkušenih kletarjev.

Sicer pa končam svoje besedovanje o pretakanju z besedami imenitnega kletarja Hellenthala, ki je dejal: »Pravilno pretakanje vina o pravem času je duša kletarstva«.

Na sadjarski razstavi v Framu so se sledečim priznala darila: a) srebrna kolajna c. kr. kmetijske družbe: 1. g. Ani Rozman, 2. g. dr. Henriku Zinke, 3. g. Fr. Pirkmaier, 4. č. g. Sim. Gaberc. b) bronasta kolajna in častna diploma: 5. g. Bauer-Tombaskovi, 6. g. Mih. Turner. c) bronasta kolajna: 7. g. Terezi Wundsam, 8. g. Jak. Bele, 9. g. Jern. Zamolo. d) diploma častnega priznanja: 10. g. Janezu Hojnik, 11. g. Jožefu Koren, 12. g. Konr. Črne, 13. g. Štef. Krištof, 14. gosp. Alojziji Kranjc, 15. g. Blažu Vešner, 16. g. Jož. Jeglič, 17. g. Karolu Blau in g. Fr. Kotnik. e) diploma pohvalnega priznanja: 18. g. Juriju Krajnc, 19. g. Juriju Fregl, 20. g. Jož. Medved, 21. g. Janezu Oberleit, 22. g. Joz. Črne, 23. g. Janezu Črne, 24. g. Francu Črne, 25. gdč. Mariji Kodrič. f) diploma častnega priznanja za splošno delovanje: g. učitelju Jož. Vodošek. Razun tega so nekateri dobili darila v denarjih. Več prihodnjic o razstavi sami.

Sejmovi. Dne 13. oktobra v Brezju pri Mariboru. Dne 15. oktobra pri Sv. Lenartu pri Slov. Gradcu, v Ločah, Račjem, pri Sv. Križu na Slatini, v Apačah in pri Sv. Lovrencu v Puščavi. Dne 16. oktobra v Spielfeldu in pri Sv. Filipu v Veračah. Dne 17. okt. pri Sv. Emi, v Poličanah (svinjski sejem) in v Imenem (svinjski sejem). Dne 18. oktobra v Vojniku, Mozirju, Trbovljah, pri Sv. Treh kraljih v Slov. gor., na Bregu pri Ptujju (svinjski sejem) in v Podčetrtku.

Dopisi.

Od Sv. Duha na Ostrem vrhu. (V čast božjo.) Vredno je res, da svet zve, kaj je naša fara v malo letih storila za čast božjo v cerkvi. Novi zvoni, nova prižnica, novi stoli, obilo nove cerkvene oprave, nova velika škapulirska podoba, precej novih streh, nove velike stopnice (cement-delo), novi cerkven tlak, itd., skupaj 10.000 kron izdali smo v štirih letih. Ker fara šteje le 13.000 duš, bi človek mislil, sedaj so se pa farani že naveličali vednega darovanja za cerkvene potrebe, a — hvala Bogu! — temu ni tako. Na Angeljsko nedeljo smo z veliko slovesnostjo blagoslovili dve krasni novi banderi, eno za družbo sv. Alojzija mladeničev, drugo za družbo sv. Ane žen. Denar za bandero društva sv. Ane nabrala je v kratkem času naša dobra gospodinja gosa Marija Gaube-Robič, predstojnica društva žen, med mladeniči ravno tako društveni predstojnik, naš Tone Jarc, — vse, ne da bi imel pri tem kaj truda domači gosp. župnik. In Šmiholsko nedeljo bilo je zopet veliko dušno veselje, katero nam je napravila z velikimi stroški Haričeva hiša. Kupila sta namreč

¹⁾ Iz. 55. 8. ²⁾ Hebr. 12. 6. ³⁾ Sv. Fil. Neri. ⁴⁾ Tren. 3. 26.